

Historik Norra Havsängen

Områdets historia börjar 1954. Då fick Sven Holvander möjlighet att välja en av de tomter som styckats av från stamfastigheten i Edeby. Sven (1917-2019 - han blev 101 år) och hans fru Ingrid (1923-2019) valde med omsorg - en tomt som sluttade mot havet med fri sikt mot Åland.

Priset var 1:50 kr/kvm. Sven och Ingrid lade en handpenning på 350 kr, resterande 3 000 skulle betalas senare. Säljare var Svens bror Edvin Andersson, som köpt upp gårdar i Edeby och skogsmark ut mot Ålands hav.

Edvin var framsynt. Två veckors lagstadgad semester hade införts 1938. Efter kriget ville vanligt folk, som hade råd, skaffa sig ett fritidshus. Edvin såg möjligheter att sälja mark som inte dög till jordbruk. Den skog som fanns kunde han avverka och sälja.

Norra Havsängen blev det första större tomtområdet utefter kuststräckan mot Grisslehamn. Edvin fortsatte att köpa upp mark och sälja tomter, inte bara på Vaddö utan även i andra delar av Uppland och Västmanland.

Sven och Edvin växte upp i Edeby, där föräldrarna köpt en av gårdarna 1916 och drev ett jordbruk. Syskonskaran bestod av nio barn.

Runt 1940 flyttade Sven till Stockholm. Han hade olika påhugg men jobbade framför allt i många år på SL som spårvagns- och bussförare. Han var även fackligt engagerad. Ingrid, som han träffat på en danstillställning i Stockholm, arbetade som kontorist, telefonist och sekreterare.

Sven och Ingrid hade i början ingen bil. De tog sig till Vaddö med droska från Stockholm. Det kostade 15 kr/person. Barn åkte gratis om de satt i knät på någon.

Ingrid & Sven Holvander sommaren 2016

Det fanns en traktorväg till Rörmossen. Därifrån fick man ta sig fram till fots. Holvanders första provisoriska stuga var en begagnad kiosk som hämtades med lastbil från Lidingö.

Sven och Ingrid köpte ännu en tomt - 16:15. Sven byggde där ett mindre hus som familjen behöll något år innan fastigheten såldes. Syftet var att få ihop pengar till husbygget på tomten vid Ålands hav.

Sven minns att sammanhållningen i området var god. Det var många som byggde samtidigt och man hjälptes åt när det behövdes.

Elektricitet fanns inte, den kom först i mitten av 1960-talet. Mjolk förvarade Holvanders i en grop utomhus med en lucka över. Mat lagades på fotogenkök. På kvällarna tändes fotogenlampor, värmen kom från vedspisar.

Mjolk hämtade sommargästerna hos Bertil Andersson i Edeby, bror till Sven och Edvin. Bertil drev ett jordbruk och hade mjölkcor. Kerstin Stenholm berättar att hon som barn cyklade till bonden med en mjölkkanne på styret.

En livsmedelsaffär, Lundins, fanns i Edeby och en godiskiosk i Nothamn. Dessutom kom varubussar som sålde bröd, kött, fisk och läsk. Telefonkiosk fanns under en period i hörnet bakom brevlådorna. Här fanns dessutom ett brandskåp - tillkommet efter en brand på en av tomterna under 60-talet.

Kerstin Stenholm (som tillhör den tredje generationen i området) beskriver telefonkiosken som en livlina till kompisarna i stan. Apparaten matades med

25-öringar och man kunde även hoppas på brev i den stora gemensamma brevlådan.

Det fanns tre handpumpar i området - en står fortfarande kvar. Vatten från egen kran blev möjligt runt 1970 - då byggdes pumphus och det lades ut ledningar för sommarvattnet.

Hamnanläggningen kom till tio år senare och bodar byggdes i två omgångar. Men redan på 60-talet fanns en dansbana vid hamnen - den revs häromåret av åldersskäl.

På Rörmossen spelades fotboll - gubbarna mot killarna. Tidvis gick kor på bete där. Idag är "fotbollsplanen" igenväxt.

Sigurd (Sigge) Malmberg (1920-2015) köpte sin tomt något år efter Holvanders. Han behövde spränga för att kunna bygga sitt hus. Första sommaren var Sigge inneboende i Edeby. 1957 kunde han flytta in med sin familj. Under byggtiden fick barnen bära tegelstenar från Rörmossen, där vägen tog slut. Betalningen var två öre styck, men äldsta sonen ville ha ett öre extra - stenarna var så kalla.

Sigge Malmberg

Malmbergs hade höns under en period. De fick mer ägg än de behövde och delade ut överskottet till grannarna.

Lotta Lennaard (född 1951) kom till Havsängen som 3-4-åring. Hennes föräldrar hade tidigare hyrt av en bonde i Ellan på Singö. Nu köpte familjen 16:13 och senare 16:16. På 16:13 byggde Lottas pappa en bod som fortfarande står kvar. Under byggtiden hyrde familjen rum i Älmsta.

Några år senare flyttade familjen till huset på 16:16 som byggts av Olle Grönlund. Olle var förman på ett sågverk som låg vid Rumpudden i Älmsta och delaktig i många av byggena vid Havsängen.

Pionjärerna berättar att det fiskades flitigt, att man la nät och att Havsängen besöktes även vintertid. De minns skidturer och Lotta med familj, som hade bil, minns att det var spännande att se om vägen var plogad. Sommartid fick

hon tvätta sig och borsta tänderna i Ålands hav. Där lärde hon sig också simma - redan som femåring.

Lotta träffade sin blivande man i Vikingalunden i Älmsta. Familjen sålde fastigheten 16:16 runt 1970 och skaffade ett skärgårdsställe närmare Stockholm.

Källor: Intervjuer med Sven och Ingrid Holvander (16:10), Sigurd Malmberg (16:25) samt Eva-Lotta Lennaard, född Söderberg (16:16). Bengt Ericsson (16:36), Per Fredriksson (16:20) och Kerstin Stenholm (16:50) har bidragit med sakupplysningar. Dessutom webbplatsen www.edeby-by.se - en ovärderlig källa för den som vill veta mer om traktens historia. Jag tar gärna emot kompletteringar och påpekanden om fel och brister i redovisningen ovan - sådana kan mycket väl förekomma.

Lennart Nylund (16:16)
lennart@nylund.nu